

počas ktorých treba v danej krajine urobiť dôkladnú analýzu stavu všetkých aspektov biologickej bezpečnosti, určiť zainteresované subjekty, prijať potrebné regulačné opatrenia (legislatívu), vyškoliť kompetentných odborníkov, vybudovať príslušné databázy a pripraviť expertné komisie. Sú to náročné úlohy, ktoré vyžadujú kooperáciu na regionálnej aj globálnej úrovni, čo

potvrdili konferencie v Nairobi, Lime i v Nitre.

Gestori podujatia zvládli svoje úlohy na výbornú a Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre umožnila položiť pevné základy, na ktorých možno budovať národné štruktúry biologickej bezpečnosti v celom našom regióne.

Dezider Tóth, Ján Brindza

Regionální organizace IALE České republiky

Krajinná ekologie je oborem výrazně interdisciplinárním. V uplynulém desetiletí, kdy jsme se setkávali na konferencích a seminářích věnovaných problematice výzkumu krajiny, krajinnému monitoringu, plánování a managementu krajiny, jsme zaznamenávali trvale rostoucí poptávku po vzniku odborně laděné společnosti pro ekologii krajiny. Na její půdě a v jejím rámci by se měly tříbit názory odborníků, často z hraničních disciplín od geografie přes geobotaniku, environmentální vědy k lesním inženýrům, krajinářům a krajinným architektům.

Od r. 1996 pracoval přípravný výbor společnosti, hned od počátku soustřeďující odborníky z různých pracovišť, která se v České republice krajinnou ekologií zabývají (Ústav ekologie krajiny AV ČR v Českých Budějovicích, Ústav životního prostředí a další katedry Přírodovědecké fakulty Karlovy univerzity v Praze, Ústav krajinné ekologie Agronomické fakulty a Lesnická fakulta MZLU v Brně, Katedra geografie Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, Ústav aplikované ekologie Lesnické fakulty ČZU v Praze, Agentura ochrany přírody a krajiny). Prvním vrcholem

a prubířským kamenem jeho činnosti bylo uspořádání velké mezinárodní konference *Present and Historical Nature – Culture Interactions in Landscapes* v Praze 7. – 13. září 1998. Konference byla spojena s oficiálními oslavami 650. výročí založení Univerzity Karlovy. Navštívili ji významné osobnosti evropské a světové krajinné ekologie (celkem z 30 zemí včetně těch nejznámějších jmen), což prohloubilo naše kontakty s IALE – Mezinárodní společností pro krajinnou ekologii. Počátkem r. 1999 – po schválení návrhu Stanov a hlavního výboru – byla konečně i po formální stránce ustavena a Ministerstvem vnitra ČR zaregistrována regionální organizace IALE České republiky – Česká společnost pro krajinnou ekologii (IALE-CZ).

Brněnské plenární shromáždění v únoru 1999 potvrdilo společnou snahu přítomných rozvíjet na našem území krajinnou ekologii jako vědecký obor významně ovlivňující praxi krajinného plánování, tvorby a ochrany krajiny. V průběhu r. 1999 jsme se zaměřili na doladení spolupráce s IALE, především podínek členství a členských příspěvků. Dva členové hlavního výboru CZ-IALE se účastnili světového kon-

gresu IALE ve Snowmass Village (USA) a práce ve volební komisi IALE. V ČR bylo hlavním počinem vydání dvou publikací z mezinárodní konference v Praze 1998. Zasláné příspěvky byly po recenzi rozděleny do dvou částí, z nichž větší vyšla v podobě knižní publikace v nakladatelství Karolinum pod názvem *Nature and Culture in Landscape Ecology. Experiences for the 3rd Millenium*, zbylá část vyšla jako zvláštní číslo univerzitního časopisu *Acta Universitatis Carolinae Environmentalica, Part 2: Applied Landscape Ecology*. Obě publikace jsou ještě v omezeném počtu k dostání na adrese hlavního výboru CZ-IALE.

Od r. 2000 pořádá společnost každoročně plenární shromáždění spojené s pracovním seminářem otevřeným i širší odborné veřejnosti. Poslední seminář nazvaný *Funkce lesa v krajinném plánování* byl uspořádán 11. února 2002 ve spolupráci s Národním lesnickým komitétem České republiky (NLK ČR). Společnost se podílela také na organizaci mezinárodní konference *Ekologické sítě* v Brně 23. – 24. listopadu 2001, konané u příležitosti 20 let od počátku utváření územních systémů ekologické stability v České republice a na Slovensku. Zástupci CZ-IALE se účastnili jednání meziresortní komise Ministerstva životního prostředí ČR k posouzení Evropské úmluvy o krajině a její implementaci do českého právního prostředí.

Cílem České společnosti pro krajinnou ekologii (CZ-IALE) je dále rozvíjet obor krajinná ekologie a přispět k mezioborové spolupráci ve výzkumu, tvorbě a ochraně krajiny. Na půdě společnosti chceme v brzké době iniciovat diskusi o výuce krajinné ekologie na univerzitách (existují různá pojetí) a postgraduálním vzděláváním v oboru, o tom, co je a co už není krajinná ekologie. Chtěli bychom také zlepšit a prohloubit spolupráci s krajinnými inženýry, krajinnými architektky a územními plánovači a zdravě "lobovat" za kra-

jinnou ekologii jako disciplínu, která by měla formulovat základní teoretické postuláty pro aplikované obory, jež se zabývají utvářením kulturní krajiny. Ke vzájemné informovanosti členů slouží členský zpravodaj Bulletin CZ-IALE, který několikrát do roka informuje o činnosti výboru a dění v oboru, přináší zprávy z konferencí, recenze nových publikací a přehled plánovaných akcí. Zájemcům je k dispozici i v elektronické formě.

Česká společnost pro krajinnou ekologii má v současné době přibližně 100 členů. Další zájemci se mohou hlásit na adrese hlavního výboru CZ-IALE, Benátská 2, 128 01 Praha 2. Předsedou společnosti a jejím oficiálním reprezentantem v mezinárodní radě IALE je doc. RNDr. Pavel Kovář, CSc., vedoucí Katedry botaniky Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

**Zdeněk Lipský
Pavel Kovář**

Záchrana ohrozeného genofondu kultúrnych druhov rastlín na Slovensku

(10 rokov riešenia programu)

Na Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre sa od r. 1991 realizuje výskumný a vzdelávací program *Záchrana ohrozeného genofondu kultúrnych druhov rastlín na Slovensku*, ktorý je evidovaný v Akčnom pláne implementácie *Národnej stratégie ochrany biologickej diverzity* a tvorí významnú súčasť *Národného programu ochrany genofondu kultúrnych druhov rastlín*. Tento dlhodobý a pomerne rozsiahly program využíva intelektuálny potenciál SPU v Nitre a je súčasťou odborného prípravy vyše 10 000 študentov.

Program Záchrana ohrozeného genofondu kultúrnych druhov rastlín na Slovensku sa realizuje na viacerých úrovniach: v oblasti vzdelávania, výskumu, poradenstva a pod.

● **Oblasť výskumu.** Ide hlavne o monitorovanie stavu pôvodne rozšírených genotypov jednotlivých rastlinných druhov, hlavne starých a krajových odrôd a ekotypov, sústreďovanie a zhodnotenie hospo-

dársky významných jedincov z hľadiska ich ďalšieho uchovania, o klasifikáciu znakov a vlastností jednotlivých genotypov, vývoj a spracovanie špecializovaných databáz a informačných systémov o genotypoch s využitím moderných informačných a komunikačných technológií. Zabezpečuje sa tiež príprava metodických príručiek na hodnotenie diverzity jednotlivých rastlinných druhov, a hlavne uchovávanie kolekcii genotypov pre budúce generácie i na ich rôznorodé využitie.

V súčasnosti sa táto problematika rieši v rámci integrovaného vedecko-technického projektu v koordinácii Ministerstva školstva SR, ktorý má 31 etáp. Do riešenia je v súčasnosti zapojených 111 výskumných a pedagogických pracovníkov a doktorandov z 12 kateder SPU v Nitre v spolupráci s ďalšími 31 výskumnými, šľachtiteľskými, poľnohospodárskymi, vzdelávacími a inými pracoviskami zo Slovenska a zahraničia.

Zapájaním doktorandov do kom-

plexnejšieho štúdia diverzity sa súčasne zabezpečuje príprava nových špecialistov. Doteraz úspešne ukončilo 8 špecialistov doktorandské štúdium z problematiky genofondu úžitkových druhov rastlín a ďalších 14 je zaradených vo vedeckej príprave.

Spracovanie pomerne rozsiahlych textových a obrazových informácií s využitím moderných multimédií umožňuje ich komplexnejšiu prezentáciu, propagáciu a popularizáciu génovej a druhovej variability ako jedinečnosti prírody.

K významným realizačným výstupom patrí zriaďovanie poľných kolekcii – repozitórií – na dlhodobé uchovanie vegetatívne množených kolekcii genotypov, predovšetkým ovocných a okrasných druhov. Zriaďovanie týchto repozitórií zabezpečuje riešiteľský kolektív v spolupráci s obecnými úradmi, poľnohospodárskymi podnikmi, vzdelávacími inštitúciami a inými organizáciami v rôznych lokalitách Slovenska, čím sa vytvára priestor aj na aktívne zapojenie obyvateľov. Značná časť vidieckeho obyvateľstva tento priestor aj skutočne využíva.

Za doterajšie 10-ročné obdobie sústredil kolektív s aktívnou pomocou externých spolupracovníkov okolo 5 000 pôvodne rozšírených genotypov 38 rastlinných druhov. Po zhodnotení ich hospodárskej ceny sa postupne premnožujú. Vzorky semien sa uchovávajú v Národnej génovej banke, ktorá je umiestnená vo Výskumnom ústave rastlinnej výroby v Piešťanoch. Viac ako 1 500 genotypov vegetatívne množených druhov sa postupne vysádza do 12 repozitórií zriadených v rôznych častiach Slovenska na ploche okolo 75 ha.

● **V oblasti vzdelávania** je cieľom vytvárať podmienky na rozširovanie výučby o problematiku ochrany a cieľavedomého využívania biodiverzity a prírodných zdrojov Slovenska. Za ostatných 10 rokov sa